

ขัตติยะ ประเพณี

น. พลาชน้อย

ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ประจำปี ๒๕๕๓

ขัตติยะ ประเพณี

.....
น. พลาชน้อย

มนุษย์สร้างคำพูดขึ้นมา ขีดเขียนถ้อยคำลงบนแผ่นดินเหนียว ผืนหนัง ไม้ไผ่ และกระดองเต่า

การค้นพบกระดาษและการพิมพ์ ทำให้หนังสือมีรูปลักษณะที่พกพาได้สะดวก และเผยแพร่ไปในวงกว้างอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ การพิมพ์ช่วยสถาปนาภาษาของแต่ละชาติให้มั่นคง ช่วยให้ภาษาของสามัญชนแพร่หลาย ทำให้คนอ่านออกเขียนได้เพิ่มสูงขึ้น และขยายวงกว้างออกไปนอกวงผู้นำและนักบวช

และแท้จริงแล้ว การพิมพ์หนังสือคือการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากถึงโคนทั้งทางความคิดและสังคม

ลำดับที่ ๑๒๙๑

ชุดติดยะประเพณี

ส. พลายน้อย : ผู้เขียน

พิมพ์ครั้งแรก : มิถุนายน ๒๕๖๒

ราคา ๒๔๕ บาท

พิมพ์โฆษณาครั้งนี้ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแล้ว

© สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๕๘

ไม่อนุญาตให้สแกนหนังสือ หรือคัดลอกเนื้อหาส่วนหนึ่งส่วนใดเพื่อสร้างฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสำนักพิมพ์และเจ้าของลิขสิทธิ์แล้วเท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ส. พลายน้อย.

ชุดติดยะประเพณี--กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๖๒.

๓๐๕ หน้า.

๑. ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี. ๒. ราชากิษะก. I. ชื่อเรื่อง.

๓๔๐.๐๕๕๕๓

ISBN 978-616-00-3719-3

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร/บรรณาธิการอำนวยการ : วรพันธ์ โลภิตสถาพร กรรมการผู้จัดการ : ดร. สุภัทษญา โลภิตสถาพร
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ/บรรณาธิการบริหาร : จิตติยา โลภิตสถาพร ที่ปรึกษาด้านบรรณานุกรม : รศ. ประพนธ์ เรืองณรงค์
ผู้จัดการฝ่ายขาย : กิ่งแก้ว ลิขะไชย บรรณาธิการสร้างสรรค์ : พัชร แดงแสงเพชร

หัวหน้ากองบรรณาธิการสร้างสรรค์ : พัชรพร บุญส่ง

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร : วสันต์ พร้อมมิตรญาติ

บรรณาธิการเล่ม : วสันต์ พร้อมมิตรญาติ พิสูจน์อักษร : ปวีณา พงศ์ทองเมือง

ออกแบบปก/รูปเล่ม : my dee-sign

พิมพ์ที่ : บริษัท วี. พรีเมียร์ (๑๙๙๑) จำกัด

จัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด

๑๘ ซอยลาดปลาเค้า ๖๓ ถนนลาดปลาเค้า แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๓๘๕๕-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๓๘๗๐

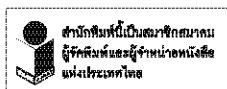
กองบรรณาธิการ : spbbooks@hotmail.com

กองบรรณาธิการสร้างสรรค์ฉบับ : satapornbooks.editor@gmail.com

ฝ่ายสำนักงาน : info@satapornbooks.com

www.satapornbooks.com

หากท่านผู้อ่านพบหนังสือไม่ได้มาตรฐาน เช่น หนักกระดกขสลับกัน หน้าขาดหาย การเข้าเล่มไม่สมบูรณ์
สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนหนังสือใหม่ให้ท่าน โปรดติดต่อและส่งหนังสือคืนพร้อมระบุรายละเอียดการชำรุด
ไปตามที่อยู่ด้านบน หรือ โทร. ๐ ๒๕๔๐ ๓๘๕๕-๖ ต่อ ๒๑, ๕๕, ๕๖

คำนำ

หนังสือ *ชีวิตศิษย์ประเพณี* นี้ มีใช้ตำราพระบรมราชาภิเษก เป็นแต่เพียงหนังสือรวบรวมบทความสารคดีที่เกี่ยวข้องกับชนบประเพณีของพระมหากษัตริย์ที่มีมาแต่โบราณ บางเรื่องเป็นเกร็ดตำนานที่เล่าขานกันมาแต่โบราณกาลครั้งถึงดึกดำบรรพ์ ซึ่งบางท่านว่าเป็นเปลือกเป็นกระพี้ ไม่เป็นหลักฐาน แต่ผู้เขียนเห็นว่าต้นไม้ที่มีอายุนับร้อยปีนั้นก็เพราะมีเปลือกมีกระพี้ห่อหุ้มอยู่ ประวัติตำนานต่างๆ ที่สืบทอดมานับร้อยนับพันปี ก็อาศัยการบอกเล่าจดจำสืบทอดกันมา น่าจะมีแก่นความจริงบางอย่างแอบแฝงอยู่ แต่เมื่อปัญญาสอดส่องไม่ไม่ถึงจึงไม่เห็นความสำคัญ

ผู้เขียนถือคติของนักปราชญ์ที่กล่าวไว้ว่า “ความอยากรู้ทำให้เกิดความรู้” ฉะนั้นเมื่ออ่านเรื่องอะไรแล้วอยากรู้รายละเอียดให้มากขึ้น ก็จะสืบหาต้นตอของเรื่องแล้วบันทึกไว้ เมื่อมีผู้สนใจอยากรู้ในเรื่องเดียวกันขอให้เขียนก็เรียบเรียงให้อ่านกันเล่น เรื่องต่างๆ เหล่านี้ได้เขียนไว้เมื่อ ๔๐ - ๕๐ ปีมาแล้ว ได้พิมพ์ในวารสารต่างๆ กระจัดกระจายกันอยู่หาอ่านได้ยาก เมื่อจะรวมเป็นเล่มครั้งนี้ก็หาไม่พบ เรื่องใดที่พอจำได้ก็เขียนขึ้นใหม่ แต่รู้เรื่องที่เขียนไว้เดิมไม่ได้ เพราะลืมไปเสียบ้าง ถ้าไม่ทำตอนนี้ก็คงจะหาโอกาสได้ยาก เพราะเรี่ยวแรงน้อยลงไปทุกวัน ทั้งหนังสือตำรับตำราต่างๆ ก็สูญหายไปเป็นอันมาก การจะค้นหามาอ่านทบทวนอีกก็เป็นเรื่องพันวิสัย จึงรวมไว้เท่าที่หาต้นฉบับได้เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้ได้รวมเรื่องที่เนื่องในพระมหากษัตริย์ไว้มาก มีทั้งเรื่องในอดีตและปัจจุบัน จะอ่านเพื่อเป็นความรู้หรือเพื่อความเพลิดเพลินก็ได้เพราะเขียนแบบเก็บข้อมูลมาเล่าให้อ่านกันง่ายๆ

เพื่อผู้อ่านรุ่นใหม่จะได้ทราบเรื่องในมุมมองกว้าง และเก็บไปใช้ประโยชน์ได้บ้าง
ตามสมควร ไม่ต้องไปค้นหาให้เสียเวลา

ผู้เขียนต้องขอขอบคุณท่านเจ้าของตำรา และท่านผู้รู้ทั้งหลายที่ได้กรุณา
ชี้แนะและให้คำอธิบายในสิ่งที่ไม่ทราบ ทำให้การเรียบเรียงชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วน
ข้อบกพร่องซึ่งอาจจะมีย่อยบ้าง ก็หวังว่าผู้รู้จะได้กรุณาแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุง
ต่อไป แต่เท่าที่ผ่านมานักเรียนนักศึกษาตลอดจนผู้สอนประวัติศาสตร์และ
วรรณคดีก็รับว่ามีประโยชน์ ให้กำลังใจสนับสนุน จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้
อีกครั้งหนึ่ง

น. พลาชน้อย

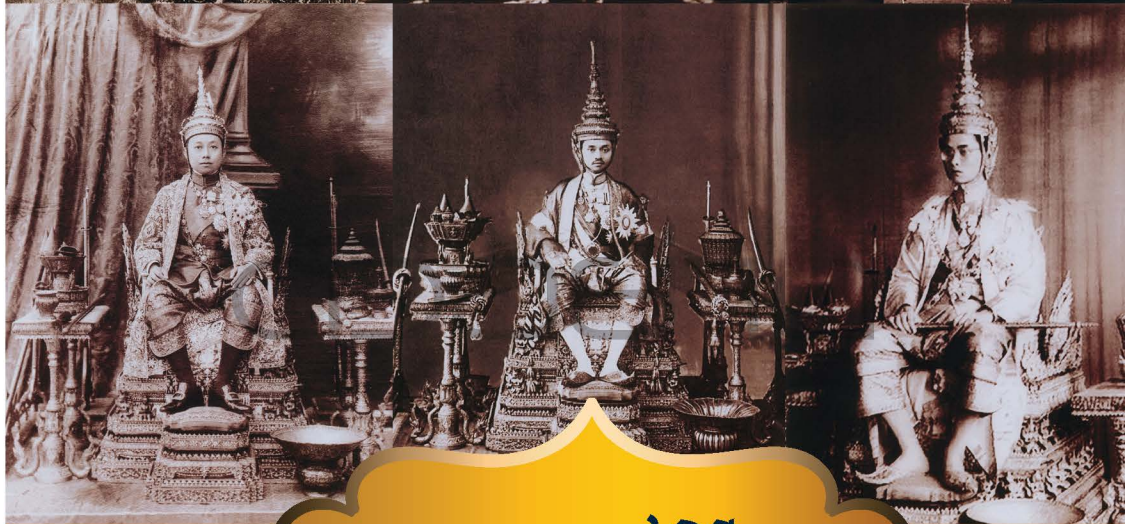
ตัวอย่าง

สารบัญ

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก	๗
น้ำสรงมูรธาภิเษก	๒๑
เบญจราชากกุธภัณฑ์	๕๑
พระมหาพิชัยมงกุฎ	๗๓
พระแสงขรรค์ชัยศรี	๘๗
ธารพระกร	๑๐๑
วาลวิชนี	๑๐๙
ฉลองพระบาท	๑๒๑
พระมหาเศวตฉัตร	๑๒๙
พระปรมาภิไธย	๑๔๕
พระมालา	๑๗๑
ลอมพอก	๑๘๓
สิบสองพระกำนัลและสิบสองพระคลัง	๑๙๓
เพลงสรรเสริญพระบารมี	๒๐๓
นางร้องไห้	๒๑๕
พระราชลัญจกร	๒๓๑
ดัชนี	๓๐๒

"หนังสือและการอ่านคือขุมพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์"

ตัวอย่าง

พระราชพิธี
บรมราชาภิเษก

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

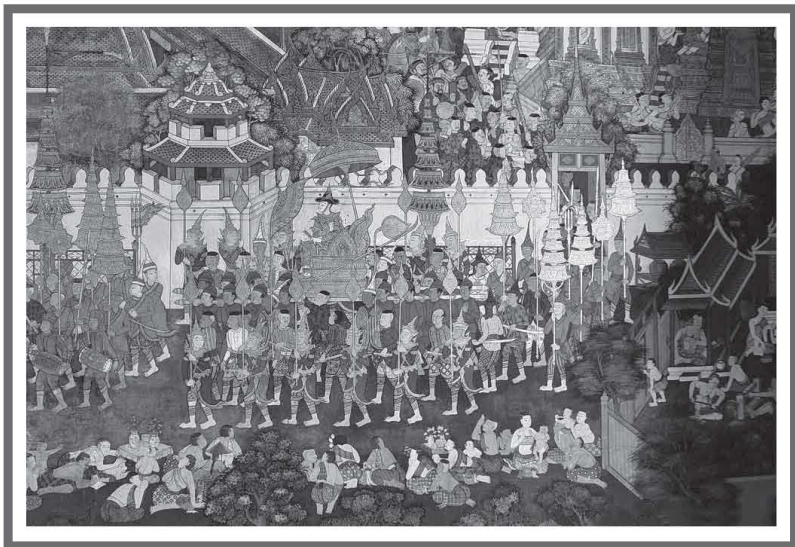
ชนชาติไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุขมาช้านาน แต่ไม่ปรากฏหลักฐานการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกว่าทำกันอย่างไร จนถึงสมัยสุโขทัย ได้พบหลักฐานในจารึกวัดศรีชุมตอนหนึ่งว่า “พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเษกพ่อขุนบางกลางทาว ให้เมืองสุโขทัย ให้ทั้งชื่อตนแก่พระสหาย เรียกชื่อศรีอินทรวบดินทราทิตย์”

พ่อขุนบางกลางทาว (ท่าว) หรือที่อ่านใหม่ว่า พ่อขุนบางกลางทาว จึงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่พบว่าได้ “อภิเษก” ซึ่งภาษาบาลีแปลว่า “การรดน้ำ” พระवरวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ได้มีพระมติว่าพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามความหมายเดิมเห็นจะถือเป็นสำคัญอยู่ที่การทรงรับน้ำอภิเษก เพราะชื่อพิธีมีความหมายเช่นนั้น ถ้าเป็นตามพระดำริการอภิเษกพ่อขุนบางกลางทาวครั้งกรุงสุโขทัยก็น่าจะมีเพียงการรับน้ำอภิเษกเท่านั้น ครั้นต่อมาภายหลังจึงได้เพิ่มเติมระเบียบแบบแผนให้สง่างามยิ่งขึ้น

ตัว

ศิลาจารึกวัดศรีชุม
เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘
ที่กล่าวถึงการอภิเษกของ
พ่อขุนบางกลางหาว

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
จิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดอัมพวันเจติยาราม จังหวัดสมุทรสงคราม

กล่าวตามพระราชพิธีเดิมของไทย เมื่อสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินได้เสด็จผ่านพิภพก็ยังไม่ว่าว่าเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ ทรงเป็นแต่เพียงผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน บัทรหมายในราชการก็ยังขานพระยศอย่างเดิม เครื่องยศบางอย่างเช่นพระเศวตฉัตรก็มีเพียง ๗ ชั้น คำสั่งของพระองค์ก็ยังไม่เป็นพระราชโองการ และจะเสด็จประทับอยู่เพียงที่ประทับซึ่งจัดถวายไว้ชั่วคราวก่อนเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ เสด็จสวรรคต เสนาบดีได้อัญเชิญสมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าฟ้ามงกุฎ สมมุติเทววงศ์ฯ ให้ทรงลาผนวช แล้วเสด็จไปประทับพลับพลา ซึ่งสร้างขึ้นในบริเวณโรงแสงต้น (ดูความพิสดารในหนังสือ พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พระเจ้ากรุงสยาม ของผู้เขียน)

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๙๔

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๑

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๖

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๓

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
บรมนาคบพิตร

เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓

